

ALO-opleidingen over lichamelijke opvoeding, bewegen en sport

(met de blik op 2032)

Ruim een jaar geleden verscheen vanuit het Platform Onderwijs2032 het eerste advies voor een (mogelijke) vernieuwing van het onderwijscurriculum in het PO en VO. Het is de bedoeling dat in het jaar 2032 kinderen, leraren en scholen meer ruimte krijgen voor hun eigen keuzes. Vanuit het onderwijs komen reacties en ook de ALO's, verenigd in het ALOCO¹, laten van zich horen. Als in januari 2016 het Eindadvies Ons Onderwijs2032 verschijnt dan zorgt dit voor veel beweging en ook onrust onder onderwijsgeevenden en hun vakorganisaties. De ALO's bezinnen zich nader en ontwikkelen met elkaar standpunten over de toekomst van lichamelijke opvoeding, bewegen en sport² op en rondom de school.

TEKST HILDE BAX

ALOCO laat van zich horen

Het Platform Onderwijs2032 gaat voor een toekomstbestendige koers, waarin de traditionele vakkenstructuur wordt losgelaten (2016). Zij stellen een kerncurriculum voor met de basisvaardigheden burgerschap, digitale geletterdheid, taalvaardigheid en rekenvaardigheid, drie kennisdomeinen mens & maatschappij, natuur & technologie en taal & cultuur en ook vakoverstijgende vaardigheden behoren tot de vaste basis. Er is zeker sprake van vernieuwing, er wordt gezocht naar een beter evenwicht tussen kennisontwikkeling, persoonsvorming en maatschappelijke toerusting. "Deelname aan sport en bewegingssituaties draagt bij aan groeps- en persoonsvorming en leert leerlingen samenwerken en omgaan met competitie" (Platform Onderwijs2032, 2016, p. 26). Ook het ontwikkelen van een gezonde leefstijl, vaardiger worden in bewegen, het belang van bewegen waarderen en de bewustwording van fysieke mogelijkheden en talenten worden genoemd. Maar lichamelijke opvoeding, bewegen en sport zijn nauwelijks terug te vinden in één van de drie kennisdomeinen. De ALO's laten van zich horen. *Zie voor de brief die zij stuurden naar de heer Schnabel, toenmalig voorzitter van het Platform Onderwijs2032, de uitgebreide versie van dit artikel op de site.*

¹In het ALOCO zijn de opleidingen voor leraar lichamelijke opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam, de Hogeschool Arnhem Nijmegen, de Fontys Hogescholen, de Haagse Hogeschool, de Hanze Hogeschool en de Hogeschool Windesheim vertegenwoordigd.

²In dit artikel wordt de term 'lichamelijke opvoeding, bewegen en sport' gebruikt omdat zowel het ALOCO als de KVLO zich richten op een extra kennisdomein onder deze naam.

Na deze schriftelijke reactie vanuit het ALOCO vond er in het voorjaar van 2016 een gesprek over het *Eindadvies Ons Onderwijs2032* plaats met mevrouw Bonhof, voorzitter ontwerp-team 2032. Dit gesprek werd vanuit de ALO Amsterdam, momenteel voorzitter van het ALOCO, door Thom Terwee en Grethil Post gevoerd. Een verdiepingfase werd verwacht en de ALO's wilden graag een plek aan de

"Deelname aan sport en bewegingssituaties draagt bij aan groeps- en persoonsvorming en leert leerlingen samenwerken en omgaan met competitie"

ontwerptafel verwerven. Tijdens het gesprek bleek echter dat er geen ontwerptafel zou worden ingericht maar dat het totale onderwijsveld van zich zou mogen laten horen. De Onderwijscoöperatie kreeg daarin de rol om alle reacties en voorstellen te verzamelen. Tijdens de ledenpeiling van de KVLO op 30 september jl. waren ruim 150 leden aanwezig waaronder ook diverse vertegenwoordigers vanuit de ALO's. Het opnieuw 'uitvinden' van het leergebied en

Hans Dijkhoff

Het is nodig dat studenten in staat zijn om het belang (legitimering) van onderwijs in lichamelijke opvoeding, bewegen en sport op scholen goed te onderbouwen en te laten zien. De visie hierop ligt in het verlengde van het *Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding en Human Movement and Sports in 2028*. Beter leren deelnemen aan bewegingssituaties, vormt de kern. Naast beter leren bewegen, zijn ook leren over bewegen en het leren deelnemen in andere rollen dan die van beweging van belang. Het leergebied is gericht op toerusten en op ontplooiën. Een kritische en innovatieve docent lichamelijke opvoeding, bewegen en sport leert leerlingen op een bij hun passende manier deel te nemen aan de huidige en toekomstige bewegingscultuur (toerusten). Ontplooiën betekent het leren ontwikkelen van je beweegidentiteit, zelfregulatie, vaardigheden en zelfkennis opdoen om je te begeven, ook samen met anderen, in complexe bewegingssituaties (Van der Palen & Radstake, 2012). Verder is het belangrijker dan ooit dat kinderen goed begeleid worden. Door de globalisering, informalisering en intensivering is de verwachting dat de verschijningsvormen van sport en bewegen zowel formeel als informeel toenemen. En dat geldt ook voor de deelname-motieven. Iedere ALO-student, de aankomende beroepsbeoefenaar, moet op de hoogte zijn van deze pedagogische uitdaging en zelf drager zijn van 'sportieve' waarden. Hij leeft deze voor, draagt ze uit en begrijpt dat er voor alle leerlingen een zoektocht gaande is naar de eigen beweegidentiteit.

Toekomstige docenten lichamelijke opvoeding, bewegen en sport, leggen tijdens de lessen en de overige sport- en beweegactiviteiten op en rondom de school dé basis voor optimaal en veelzijdig leren bewegen. Door breed en vroeg bewegingsvaardigheden aan te leren in een pedagogische context kunnen kinderen met vertrouwen actief deelnemen aan de pluriforme bewegingscultuur. Optimaal en veelzijdig leren bewegen tijdens de jeugd is de basis voor een sportieve ontwikkeling en een actieve leefstijl later. Het overkoepelende doel is kinderen en jongeren voorbereiden op een levenslange deelname aan bewegen en sport. Deze visie blijft geldig voor het onderwijs van 2032. Echter, de wijze waarop dit invulling krijgt, blijft zich ontwikkelen en zal veranderen.

2. Hoe zien de opleidingen bij voorkeur het beroep van de docent lichamelijke opvoeding, bewegingsonderwijs, bewegen en sport in 2032?

De docent lichamelijke opvoeding, bewegen en sport is en blijft een professional die binnen een pedagogische context alle leerlingen beter leert bewegen en die rekening houdt met de

'smashbal'

met name het vaststellen van breed gedragen doelstellingen zijn ontwikkelingen waar veel collega's gemotiveerd aan mee wilden werken. De gesprekken over Onderwijs2032 binnen het ALOCO maken opnieuw duidelijk dat alle ALO's 'kinderen beter leren bewegen' in de betekenis van 'meervoudig leren deelnemen aan bewegingssituaties', beschouwen als de kern van de lichamelijke opvoeding, bewegen en sport.

Een jaar verder

In het kader van dit artikel zijn drie vragen voorgelegd aan de ALO's. Welke ideeën, wensen en verwachtingen hebben de ALO's, verenigd in het ALOCO? Welke trends zijn te herkennen, als het gaat om lichamelijke opvoeding, bewegen en sport, met de blik gericht op 2032?

1. Wat wil de ALO opleiding aankomende beroepsbeoefenaren = studenten als leidraad meegeven? Wat is de verwachte en wenselijke visie 2032 van de opleidingen op het leergebied lichamelijke opvoeding, bewegingsonderwijs, bewegen en sport op en rondom de school?

►
"Physical education
is niet hetzelfde als
physical activity"

individuele motieven van de leerlingen om te bewegen en te sporten. Hij heeft aandacht voor en sluit aan bij de ontwikkeling en talenten van de leerlingen, is innovatief, ondernemend en ambitieus. De docent werkt samen met de sport- en bewegingsomgeving van de school, draagt een sportieve leefstijl uit, heeft een onderzoekende en ontwikkelingsgerichte houding en handelt zo mogelijk evidence based.

Hij is een innovatieve pedagoog, een pedagogisch specialist, die in staat is om de wereld van bewegen en sport zowel binnen als buiten de school op een positieve manier te beïnvloeden.

De docent lichamelijke opvoeding, bewegen en sport is in staat om in samenwerking met allerlei andere actoren en professionals tot een uitdagend, duurzaam en leerzaam beweegaanbod in en rondom de school te komen.

Referentielijst

Bax, H., Driel, G. van, Jansma, F. & Palen H. van der (2010). *Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding*. Zeist: Jan Luiting Fonds.

Brouwer, B., Aldershof, A., Bax, H., Berkel, M. van., Dokkum, G., Mulder, M.J., & Nienhuis, J. (2011). *Human movement and sports in 2028*. Enschede: SLO.

Palen, H. van der & Radstake, J. (2012) (H)erkend beweger: opvoeden binnen bewegingsonderwijs (en sport) bij het verwerven van een beweeg- en sportidentiteit, In: N. Schipper-van Veldhoven (red), *Goud in elk kind, jeugdsport in een pedagogisch perspectief* (p. 141-155), Arnhem: NOC*NSF en Van Dam Uitgeverij.

Platformonderwijs2032 (2016). *Ons onderwijs2032*.

Eindadvies, Den Haag: Platform Onderwijs2032.

Hilde Bax is hogeschool hoofddocent bij de ALO van de Hogeschool van Amsterdam

Kernwoorden

ALO, Ons Onderwijs2032, lichamelijke opvoeding, bewegen en sport, op en rondom school

Contact:

h.h.t.bax@hva.nl

Kernwoorden:

Onderwijs2032, ALOCO, physical education, physical activity

3. *Welke kansen respectievelijke bedreigingen biedt Ons Onderwijs2032 voor lichamelijke opvoeding, bewegingsonderwijs, bewegen en sport en haar beroepsbeoefenaren?*

De grote káns voor ons leergebied is dat er mogelijkheden komen om lichamelijke opvoeding, bewegen en sport in een breder perspectief op scholen te plaatsen en te verbinden met andere leergebieden. Scholen kunnen zich bijvoorbeeld profileren als sportieve school. Het is echter zonder heldere positionering als domein ook een kwetsbaar leergebied. Als schoolbesturen de kille rekensom maken in kosten voor onderwijsuren, dan kan het gemakkelijk weggesaneerd worden. Op dit moment lijkt in het *Eindadvies Ons Onderwijs2032* hiertegen geen enkele garantie te zijn ingebouwd. Het is daarom van belang dat we ons als beroepsgroep hard maken voor een degelijke inbedding in het onderwijsprogramma. Een vierde kennisdomein 'lichamelijke opvoeding, bewegen en sport', of anders nadrukkelijk aansluiting zoeken bij 'mens & maatschappij' is nodig. De pedagogische begeleiding is enorm belangrijk om kinderen kansen te geven voor blijvende deelname aan de pluriforme bewegingscultuur.

De docent kan zich daarnaast als 'sport- en beweegspecialist' verbreden, door naast het beter leren bewegen (physical education) ook de kwantiteit van sport en bewegen in en rondom school te bevorderen (physical activity) en het integreren van bewegen bij de cognitieve vakken (active learning). Voor alle duidelijkheid: de kern van het leergebied blijft beter leren deelnemen aan bewegingssituaties (physical education)! De overige twee onderdelen zijn aanvullende kansen. Het is een denkfout dat 'physical activity' hetzelfde is als 'physical education'.

Maja Bredschneyde

Uitdaging

Voor het ALOCO is duidelijk dat de vakwereld lichamelijke opvoeding, bewegen en sport voor een belangrijke opdracht en enorme uitdagingen staat. Het is van groot belang dat, rekening houdend met de ontwikkelingsfasen van kinderen, de diverse doelstellingen in de verschillende fasen van het onderwijs duidelijk worden geformuleerd. Het expliciet formuleren van leerlijnen voor leerlingen van PO tot en met jong volwassenen in het hbo heeft tot gevolg dat er leeropbrengsten van de lessen lichamelijke opvoeding, bewegen en sport beter in kaart kunnen worden gebracht. Het optimaal benutten van actuele leerlingvolgsystemen is daarbij aan te bevelen. Naar alle waarschijnlijkheid, en conform de geluiden van collega's uit het PO, lijkt het risico van het niet genoemd worden als kennisdomein in '2032' voor het tot stand kunnen brengen van de doelstellingen in het PO groot. Juist voor deze leeftijdsgroep is het les krijgen van een vakdocent in een goed toegeruste accommodatie van belang. Vergeet echter niet dat dit blijft gelden voor leerlingen in het VO en studenten uit het mbo. Het leren van bewegingsactiviteiten en het leren vervullen van andere rollen in bewegings-situaties op een deskundige manier begeleid, blijft evident. Vanuit een herkenbare basis krijgt interdisciplinair werken, zoals dat bepleit wordt in *Ons Onderwijs2032*, een betere kwaliteit. Voor een leven lang bewegen en sporten is het nodig dat, vanaf de jongste jeugd in het PO tot aan studenten in het hbo, lichamelijke opvoeding, bewegen en sport inspeelt op ontwikkelingsvragen van kinderen en jongeren. ■